Statsforvaltaren i Vestland

Vår dato: 27.10.26
Vår ref: 2026/14152
Deres dato: 05.08.2026
Deres ref:

Aldal Kraft AS
Haukanesvegen 125
5652 Årland

Saksbehandler, innvalgstelefon
Hedda Vik Askeland, 5557 2055

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av renset tunnelvann og avrenning fra massedeponi for bygging av ny kraftstasjon i Samnangerfjorden ved Aldalen

Statsforvalteren gir Aldal Kraft AS tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av anleggsvann fra tunnelen og avrenning fra massedeponi i forbindelse med bygging av den nye Aldalselva kraftstasjon innerst i Samnangerfjorden ved Aldalen.

Boring og sprenging er planlagt å starte etter sommeren 2026 med en varighet på 9 måneder.

Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensingsloven § 11, og det er gitt vilkår for å redusere faren for forurensning etter § 16.

Vi viser til søknad fra Sofienlund på vegne av Aldal kraft AS mottatt den 5. august 2026, samt andre opplysninger som kom fram under saksbehandling av søknaden.

Vedtak

Statsforvalteren gir tillatelse etter forurensningsloven til midlertidig anleggsarbeid knyttet til bygging av Aldalselva Kraftverk i Samnanger kommune. Tillatelsen er hjemlet i forurensningsloven § 11, jf. §16. Statsforvalteren har ved avgjørelsen vurdert forurensning fra tiltaket opp mot fordelene og ulempene som tiltaket vil føre til. Ved fastsetting av vilkår har Statsforvalteren lagt til grunn hva som er mulig å oppnå ved bruk av beste tilgjengelige teknikker og vår vurdering av fare for forurensning.

Utslippstillatelsen med tilhørende vilkår er vedlagt. Statsforvalteren har regulert de forholdene som er vurdert til å ha de mest alvorlige miljømessige konsekvensene.

Vedtak om gebyr

Statsforvalteren tar saksbehandlingsgebyr for arbeid med utslippstillatelse. Reglene om gebyrinnkreving er gitt i forurensningsforskriften kapittel 39. Virksomheten skal betale 47 300 kroner i gebyr for tillatelsen, jf. forurensningsforskriften § 39-4, sats 6. Gebyrsatsen er valgt på bakgrunn av ressursbruken Statsforvalteren har hatt i forbindelse med saksbehandlingen av tillatelsen. Faktura blir sendt fra Miljødirektoratet.

Om tiltaket

Generelt

Tiltaket består av å bygge Aldalselva kraftstasjon. Ved den nedre delen av anlegget skal kraftstasjonen bygges i fjell. Det skal drives tre tunneler og en fjellhall. Figur 1 viser lokasjonen til prosjektet.

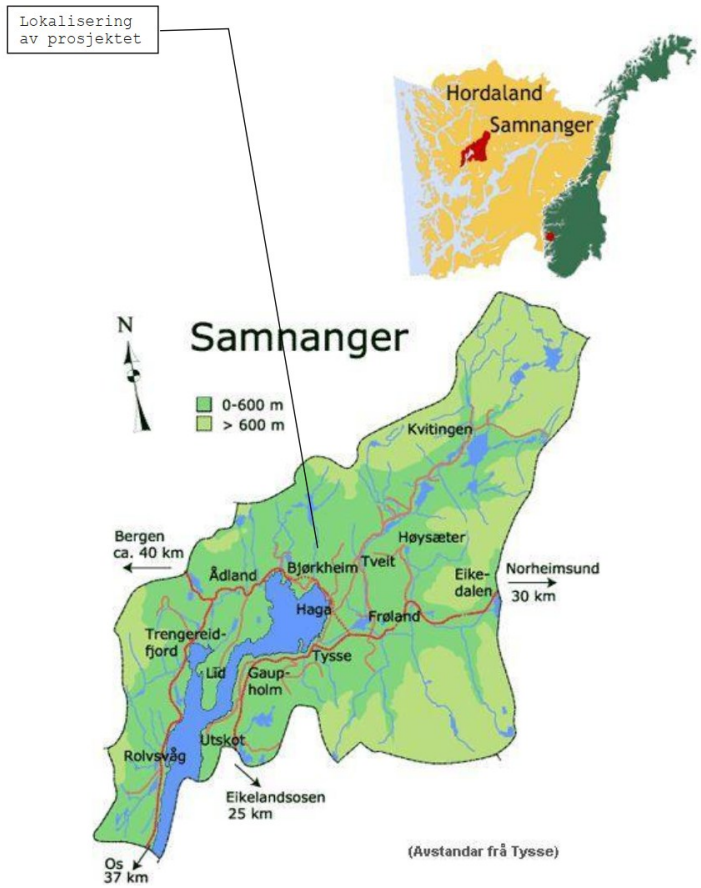

Figur 1: Kraftverkets lokasjon.

Konsesjon ble gitt av NVE 2. mai 2016. Den 20. februar 2025 ga NVE tillatelse til planendring og forlenget byggefrist for prosjektet. Den 31. mars 2025 utstedte NVE en ny anleggskonsesjon for de elektriske anleggene, som erstattet den opprinnelige anleggskonsesjonen fra 2016. Detaljplan for miljø og landskap (DML) ble godkjent av NVE den 16. januar 2026. Utbyggingsområdet er regulert som LNF-området, og det er gitt dispensasjon av Samnanger kommune fra gjeldende reguleringsplan for bygging av Aldalselva kraftverk.

Boring og sprenging starter etter sommeren 2026 med en varighet på 9 måneder. Anlegget skal bygges i løpet av to år og stå ferdig i 2028.

Anleggsarbeidene

Tunnelarbeider ved kraftstasjonsområdet (kote 5 moh.)

Ved den nedre delen av anlegget skal kraftstasjonen bygges i fjell. Dette medfører uttak av mer sprengstein enn den opprinnelige konsesjonen la opp til, og det skal drives tre tunneler og en fjellhall:

- Adkomsttunnel: Det skal bores og sprenges en ca. 115–117 meter lang tradisjonell fjelltunnel

(med et tverrsnitt på 25 m²) på synk inn i fjellet.
- Kraftstasjon (fjellhall): Det skal sprenges ut en fjellhall i fjell på ca. 1 600 m³ faste masser (eksklusiv trafo og bryterkiosk, som skal stå oppe i dagen).
- Avløpstunnel: Det skal sprenges en ca. 110–125 meter lang avløpstunnel (tverrsnitt på ca. 16 m²) fra kraftstasjonen og tilbake til Aldalselva. Utløpet vil munne ut ovenfor anadrom strekning.
- Tilløpstunnel/sjakt: Det drives en ca. 50–80 meter lang tunnel/sjakt for å binde sammen kraftstasjonen med den nedgravde rørgaten.

Det er snakk om ca. 8 000 m^3 faste masser tilsvarende 14 000 m^3 sprengstein som stammer fra disse anleggsarbeidene. Fjellet i anleggsområdet består av mylonittgneis. Det vil slippes ut ca. 2 liter per sekund vann for konvensjonell 2-3 boms borerigg.

Tunnelarbeider ved inntaksområdet (kote 330-336 moh.)

Ved Fitjavatnet i den øvre delen av anlegget skal det også drives tunnelarbeid. Det skal sprenges en horisontal inntakstunnel som skal gå fra inntaket og bort til Fitjavatnet. Lengden vil ligge på ca. 150 meter med et areal på 16 m² fra inntaket. Disse arbeidene alene vil genererer ca. 2 250 m³ faste masser, noe som tilsvarer rundt 4 000 m³ sprengstein.

Det totale anleggsomfanget

Utover selve tunneldriften, omfatter utbyggingen av kraftverket:
- Rørgaten: Graving og nedlegging av en ca. 2,2 km lang rørgate fra inntaket i Fitjavatnet og ned til stasjonsområdet. Grøftene graves helt ned og tildekkes for naturlig revegetering.
- Sperredam ved inntaket: Det bygges en enkel sperredam (terskel i betong forankret med fjellbolter) på ca. 1 meter i høyde og ca. 10–12 meter i lengde ved utløpet av Fitjavatnet.

Det samlede arealbeslaget i anleggsfasen er beregnet til 28,1 daa (hvorav rørgaten utgjør 24,7 daa). Etter opprydding og revegetering vil det permanente arealbeslaget reduseres til 2,7 daa.

Figur 2 viser prosjektets tiltaksområde og beskrivelse av berørt areal.

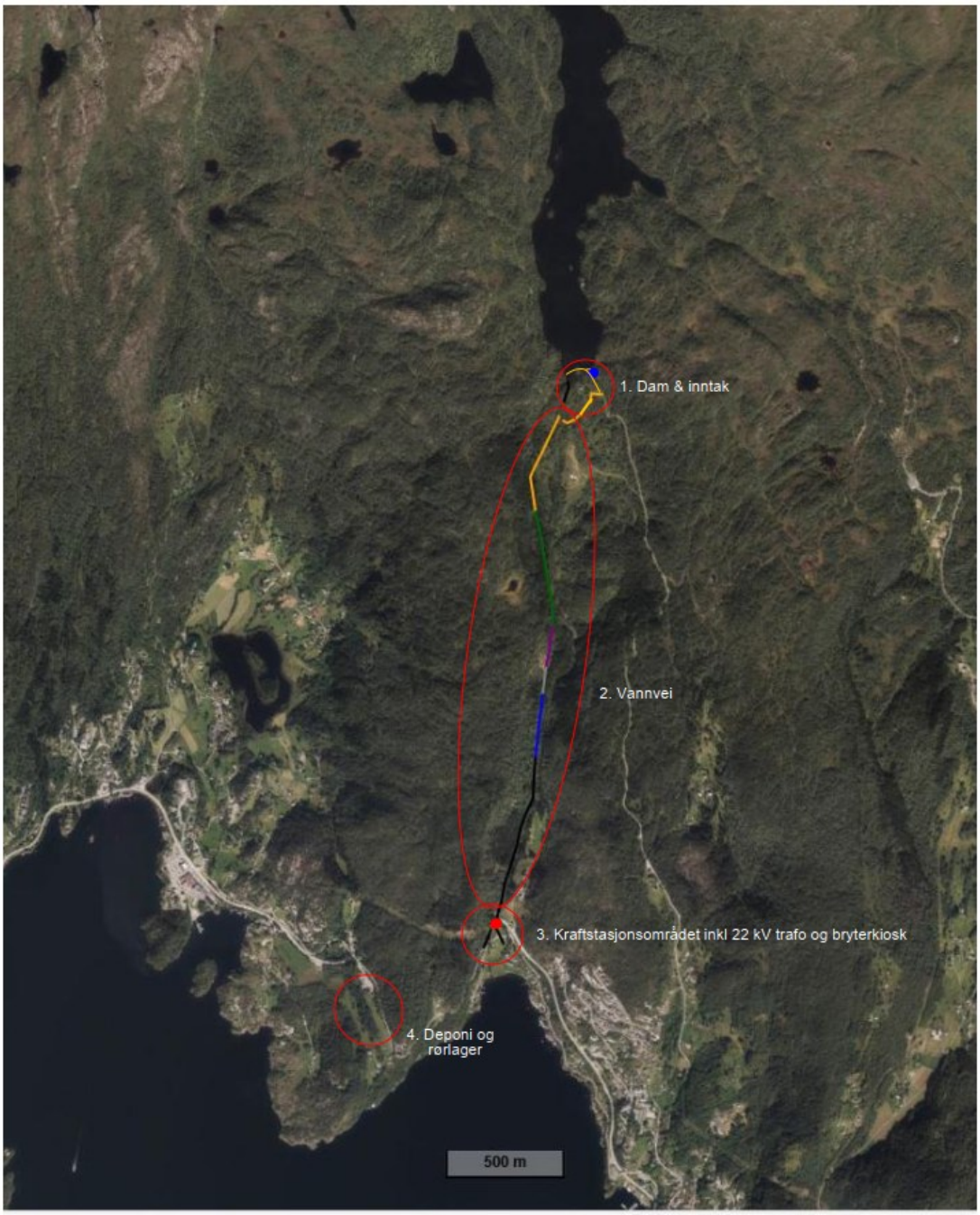

Beskrivelser av berørte areal:

1. Fra Fitjavatnet, første parti er tunnel
2. Partiet videre er med tett granskog av varierende terrenghelning helt ned til Fylkesveien
3. Resten er med tunnel inn til kraftstasjonen
4. På jordet til John Haukanes er det deponi og rørlager

Ny vei
Ny 22 kV kabel
Rigg- & parkeringsplass
Deponi av steinmasser
Demning
Vannvei,
Kraftstasjon

Kunde	Aldal Kraft AS	Skala	Se målestav i kartet
Prosjekt	Aldalselva Kraftverk	Rev.	0
Anleggsdel	Arealbeskrivelser	Dato	11-03-2025 - ES
Detalj	Oversiktskart	Firma	Sofienlund

Figur 2: Tiltaksområdet og arealbeskrivelser av Aldalselva kraftverk.

Det søkes om tillatelse for utslipp av kjølevann fra konvensjonell boring samt eventuelt innsigsvann til tunnelen. Vannet vil inneholde partikler som humus, jord og steinstøv.

Massehåndtering og deponi
Tunneldriving og utsprengning av kraftstasjon i fjell vil generere totalt ca. 10 250 m³ faste masser (tilsvarende ca. 18 000 m³ løs sprengstein).

Fra de nedre tunnelene og kraftstasjonen tas det ut ca. 8 000 m³ faste masser (ca. 14 000 m³ sprengstein). Ca. 2 000 m³ benyttes lokalt til veibygging og forsterkning av skogsvei, mens overskuddet på anslagsvis 12 000 m³ sprengstein disponeres som underlag/utflating på jordet til John Haukenes ved gnr./bnr. 23/1. Deponiet blir permanent arrondert og tilbakeført til fulldyrket mark. Arealbehovet i byggefasen er beregnet til ca. 13 daa. Jf. figur 5.

Arbeidene med inntakstunnelen ved Fitjavatnet genererer ca. 2 250 m³ faste masser (tilsvarer ca. 4 000 m³ sprengstein). I henhold til detaljplan for miljø og landskap (DML) skal disse massene i hovedsak knuses og gjenbrukes som omfyllingsmasser og bærelag rundt den øvre delen av rørgata. Dette reduserer behovet for massetransport på lokal vei vesentlig. Eventuelle overskuddsmasser som ikke benyttes i rørgata legges i et mindre deponi ved inntakshuset

Avbøtende tiltak
Det skal etableres to renseanlegg for rensing av anleggsvannet fra sprenging av øvre og nedre tunnel, slik at partikler ikke havner i vassdraget eller sjøen. Det vil gjennomføres daglig ettersyn av bassengene.

Renseanleggene skal etableres utenfor tunnelpåhuggene, ved inngangen til tunnelene, jf. figur 3 og 4. For kraftstasjonsområdet skal bassenget plasseres ved påhugget for adkomstveien til kraftstasjonen. For inntaksområdet ved Fitjavatnet skal bassenget plasseres ved påhugget til inntakstunnelen. Dette bassenget skal rense vannet fra drivingen av den ca. 150 meter lange inntakstunnelen mot Fitjavatnet.

Resipienter og miljørisikovurdering
Vannet fra den øvre inntakstunnelen ledes til en liten sildrebekk, som etter ca. 600 meter renner ut i Aldalselva. Vannet fra de nedre tunnelene slippes direkte i Aldalselva/fjorden. I fjorden er det stor vannutskiftning på grunn av elvevannføring, flo og fjære.

Nederste resipient er Samnangerfjordens indre (vannforekomst ID: 0260050801-C), som har moderat økologisk tilstand. Fitjavatnet har en tett bestand av mindre ørret. I Aldalselva finnes det ørret, mens laks og sjøørret kun benytter en kort anadrom strekning på ca. 150 meter nederst mot sjøen (nedenfor det planlagte kraftstasjonsutslippet).

Vannkvaliteten i Aldalselva antas å være relativt god. Fitjavatnet er drikkevannskilde for Samnanger. Anleggsarbeidet vil ikke berøre Fitjavatnet, bortsett fra selve inntakspunktet/gjennomslaget i vannet. Etter at inntaket er ferdigbygget, vil gjennomslaget føre til at tunnelen fylles med vann, og eventuelle finpartikler fra gjennomslaget vil dermed dras inn i tunnelen heller enn ut i drikkevannskilden. Alt anleggs- og boringsvann fra drivingen av inntakstunnelen ledes bort fra Fitjavatnet til rensebasseng ved tunnelpåhugget.

I forbindelse med inntaket i Fitjavatnet skal det i henhold til godkjent DML[1] utføres en skånsom kanalisering i sjøbunnen (ca. 15 m lengde og 3 m bredde ned til kote 333,0) rett utenfor tunnelåpningen for å sikre vanntilførsel til inntaket

[1] Detaljplan for miljø og landskap

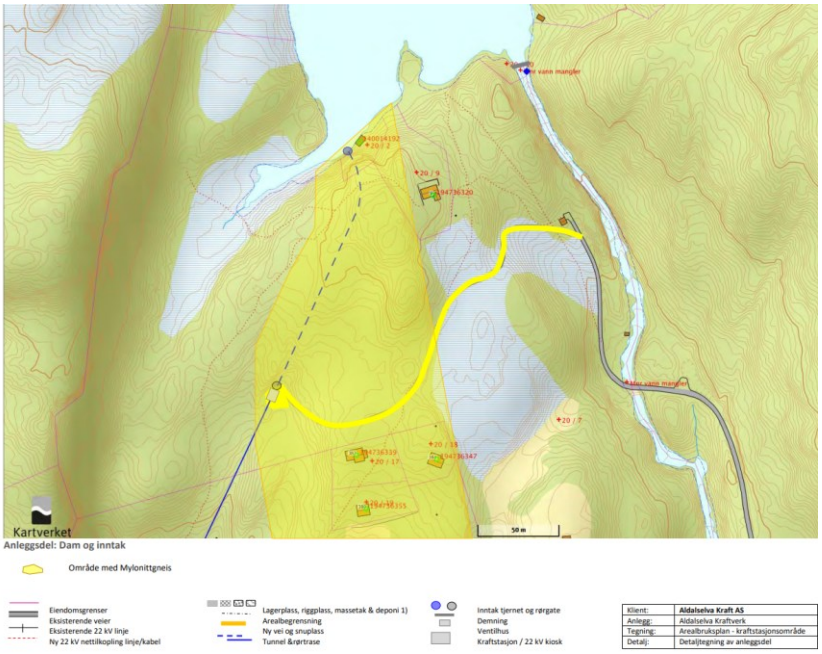

Figur 3 Detaljkart dam og inntak

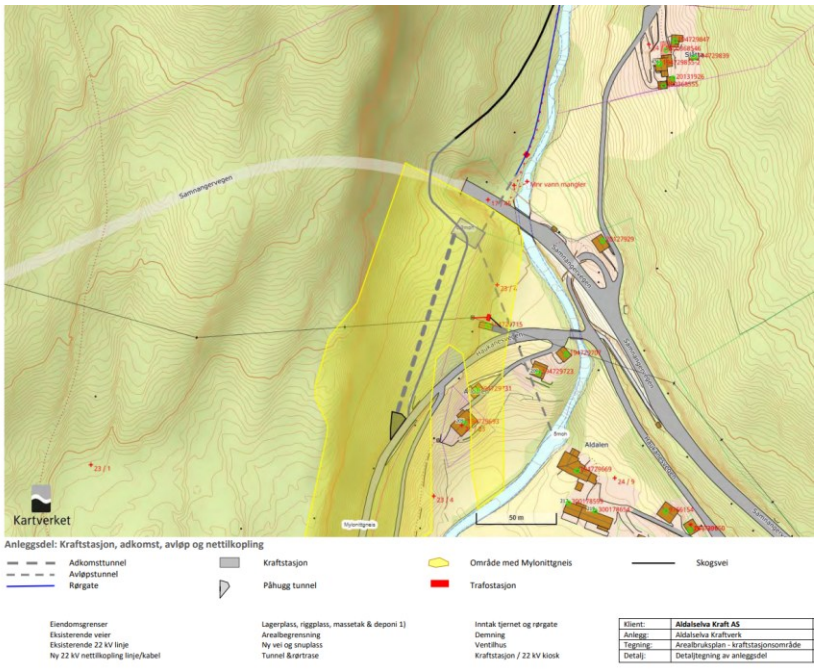

Figur 4 Detaljkart kraftstasjon og avløpstunnel

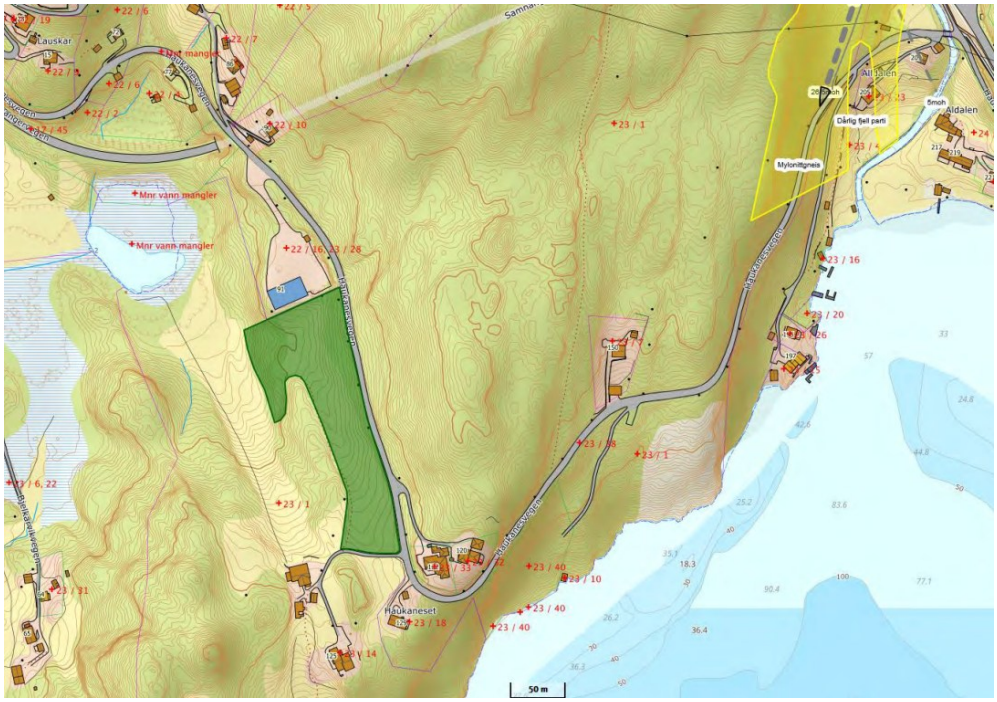

Figur 5 Detaljkart deponi for sprengstein (grønt areal)

Høringsuttalelser

Søknaden ble sendt på høring til Samnanger kommune, Norges vassdrags- og energidirektoratet, Mattilsynet og Vestland fylkeskommune. Den ble også lagt ut til offentlig ettersyn på Statsforvalterens hjemmeside. Fristen for uttale var 4. september 2026.

Statsforvalteren mottok høringsuttale fra Samnanger kommune som er referert under. Aldal Kraft kommenterte på denne høringsuttalelsen den 14. september 2026, som er markert med blå tekst under.

Samnanger kommune (3. september 2026):

"Kva saka gjeld

Kommunen merkar seg at søknaden gjeld utslepp av tunnelvatn frå boring og sprenging i samband med bygging av tunellar for adkomst, avløp og inntak. Søkar opplyser at det skal etablerast siltbasseng ved tunnelpåhogg for oppsamling og reinsing av vatn med boreslam og partikkelinnhald før utslepp.

Kommunen har registrert at arbeidet med bygginga av Aldalseleva kraftverk er i gang, og etterspør info frå Statsforvaltar og NVE om dette arbeidet.

Samnanger kommune vurderer at det er positivt at det er planlagt avbøtande tiltak for å redusere utslepp av partiklar til vassmiljøet. Samstundes meiner kommunen at det er behov for nærare dokumentasjon og oppfølging på fleire område før ein kan leggje til grunn at påverknaden på vassmiljøet vert uvesentleg.

Vurderingar og konsekvensar

Drikkevassomsyn

Kommunen vil særleg peike på at Fitjavatnet er drikkevasskjelde for Samnanger kommune.

Dette inneber at føre-var-prinsippet må leggjast til grunn ved vurdering av utslepp og anleggsverksemd i nedbørfeltet. Kommunen meiner det bør stillast særlege krav til overvaking og beredskap for å sikre at anleggsarbeidet ikkje påverkar råvasskvaliteten.

<u>Reinsing av tunnelvatn</u>
Det går fram av søknaden at det skal etablerast siltbasseng med dagleg ettersyn. Kommunen saknar nærare opplysningar om:

- *dimensjonering av bassenga*
- *forventa opphaldstid for vatnet*
- *dokumentert reinseeffekt*
- *Testing og grenseverdiar for suspendert stoff og turbiditet*
- *kapasitet ved kraftige nedbørshendingar og periodar med intensiv tunneldrift*

Kommunen meiner det bør dokumenterast at reinsetiltaka er tilstrekkeleg dimensjonerte også ved flaum og styrtregn.

<u>pH og kjemisk påverknad</u>
Sprenging og tunneldrift kan føre til endra pH-verdiar i avrenningsvatn. Søknaden omtalar ikkje overvaking av pH eller eventuelle tiltak dersom pH-verdiane vert endra.
Kommunen meiner det bør stillast krav om regelmessig måling av pH i utsleppsvatnet, samt rutinar for nøytralisering dersom grenseverdiar vert overskridne.

<u>Nitrogenforbindelsar frå sprengstoff</u>
Sprengingsarbeid kan føre til utslepp av ammonium og nitrat frå uomsatt sprengstoff. Dette er ikkje nærare omtala i søknaden.

Kommunen meiner det bør gjerast greie for:

- *forventa utsleppsmengder av nitrogenforbindelsar*
- *mogleg påverknad på Aldalselva og nærliggande vassførekomstar*
- *behov for prøvetaking og overvaking gjennom anleggsperioden*

<u>Akvatisk miljø og påverknad i Fitjavatnet og Aldalselva</u>
Kommunen legg til grunn at utsleppa skal reinsast før dei når Fitjavatnet og Aldalselva. Likevel bør det vurderast om partikkeltransport eller endra vasskvalitet kan påverke område i Fitjavatnet og nedstraums.

Kommunen meiner det bør vurderast:

- *om påverknad på akvatisk miljø er tilstrekkeleg dokumentert. I Fitjavatnet er det ørret, og i delar av Aldalselva er det også laks.*

<u>Utslepp til sidebekk ved inntakstunnelen</u>
Vatnet frå inntakstunnelen skal sleppast til ein mindre bekk før det renn vidare til Aldalselva. Slike bekkar har ofte avgrensa fortynningskapasitet, særleg ved låg vassføring.
Kommunen meiner det bør dokumenterast at utsleppet ikkje vil medføre uakseptabel påverknad på vassmiljøet i bekken eller vidare nedstraums.

<u>Massehandtering og deponi</u>
Store mengder tunnelmassar skal nyttast til vegbygging og deponerast på landbruksareal.
Kommunen meiner det bør gjerast nærare greie for:

- *handtering av overvatn frå deponiområda*
- *risiko for avrenning av finstoff til vassdrag*
- *erosjonssikring ved ekstremnedbør*
- *klimatilpassing av deponi og masselager*
- *handtering av mellombelse masselager i anleggsperioden*

<u>Risiko for olje- og dieselutslepp</u>
Anleggsarbeidet vil innebere bruk av maskiner og utstyr i nærleiken av vassdrag og drikkevassområde. Kommunen meiner det bør stillast krav til:

- *lagring og handtering av drivstoff og olje*
- *beredskap mot akutte utslepp*
- *rutinar for varsling og oppfølging ved eventuelle lekkasjar*

<u>Klimaendringar og dimensjonering</u>
Kommunen meiner det er viktig at siltbasseng, deponi og erosjonssikring vert dimensjonerte for framtidige nedbørsmengder og meir intensive nedbørshendingar. Dette er særleg relevant i Vestland, der klimaendringane er venta å gi auka risiko for styrtregn og flaum.

<u>Miljøoppfølging</u>
Kommunen meiner det bør vurderast krav om eit miljøoppfølgingsprogram som omfattar:

- *regelmessige målingar av turbiditet og suspendert stoff*
- *pH-målingar*
- *prøvetaking av nitrogenforbindelsar*
- *overvaking av råvasskvaliteten i drikkevasskjelda*
- *rapportering til Statsforvaltaren*
- *beredskapsrutinar ved overskriding av grenseverdiar*
- *Info til kommunen ved overvaking av drikkevatnet*

<u>Vurdering etter vannforskriften</u>
Samnanger kommune vil understreke at kommunen framleis har ansvar for å leggje miljømåla i vannforskriften til grunn i eigne vedtak, sjølv om Statsforvaltaren er forureiningsmyndigheit og behandlar søknaden om utsleppsløyve.
Kommunen legg til grunn at det må dokumenterast at tiltaket ikkje medfører forringing av miljøtilstanden eller gjer det vanskelegare å nå miljømåla for aktuelle vassførekomstar. Prinsippet om samla belastning etter naturmangfaldlova bør òg vurderast, mellom anna sett i samanheng med kraftutbygginga samla, inkludert tunnelar, røyrgate, deponi, anleggsvegar og transport.

Konklusjon
Samnanger kommune har ikkje vesentlege merknader til at det vert gitt utsleppsløyve, føresett at Statsforvaltaren vurderer og tek inn naudsynte vilkår for reinsing, overvaking og miljøoppfølging.

Kommunen tilrår særleg at det vert stilt vilkår om:

- *dokumentasjon av kapasitet og reinseeffekt for siltbasseng*
- *overvaking av turbiditet, suspendert stoff og pH*
- *vurdering og oppfølging av nitrogenforbindelsar frå sprengstoff*
- *tiltak for å sikre drikkevasskjelda Fitjavatnet*
- *kontroll med avrenning frå deponi og masselager*

- *beredskapsplan for olje- og dieselutslepp*
- *miljøoppfølgingsprogram med rapportering til Statsforvaltaren gjennom anleggsperioden."*

Aldal Kraft sin kommentar til uttalen:
"Vi er enig i at det er hensiktsmessig at Statsforvalteren fastsetter konkrete vilkår på områdene kommunen peker på, fremfor at disse løses utenfor tillatelsen.

Når det gjelder drikkevannshensynet, legger vi til grunn at føre-var-prinsippet skal gjelde for alt anleggsarbeid i nedbørfeltet til Fitjavatnet, og vil delta i nødvendig dialog med kommunens vann og avløpsverk om overvåking og beredskap knyttet til råvannskvaliteten.

Vi vil samtidig presisere at det ikke vil bli noe utslipp til Fitjavatnet. Selve inntaket i Fitjavatnet etableres som en råsprengt tunnel som sprenges fra motsatt side av vannet. Den siste salven vil medføre at sprengmassene faller ned i en oppsamlingsgrop i tunnelen, slik at vannet deretter flommer inn i tunnelen. Det vil derfor ikke skje noe utslipp av borevann, boreslam eller sprengstoffrester til selve Fitjavatnet som følge av sprengningsarbeidet ved kraftverket.

Til videre orientering, inntaket til drikkevannskilden i Fitjavatnet til Samnanger kommune, ligger på 17 meters dyp ca. 155 meter nordover fra utslaget til inntakstunnelen og utløpet i Fitjavatnet til Aldalselva og på den andre siden av denne halvøya mellom tunellinntaket og utløpet. Strømningsretningen i Fitjavatnet går sørover ved drikkevannsinntaket, til Aldalselva i sør-enden på Fitjavatnet. Det er derfor lite sannsynlig at drikkevannsinntaket i Fitjavatnet kan bli påvirket av en eventuell forurensing fra tunneldrivingen i sør-enden av Fitjavatnet, med mindre utløpet til Aldalselva stenges, tilsig til Fitjavatnet opphører, samtidig som området blir truffet av en storm eller orkan, uten nedbør og med en sørlig vindretning. Se vedlegg - 2001-02-06 Samnanger kommune vannverk - Fitjavatnet snitt og plan A3.

I 2010 henvendte grunneiere ved Fitjavatnet seg til Samnanger kommune angående kommunens vannforbruk og hvor langt kommunen var kommet med ekspropriasjonsgrunnlaget i forbindelse med etablering av drikkevannskilden i Fitjavatnet. Samnanger kommune svarte den 14.12.2010 at kommunen så ingen grunn til å ekspropriere noe i område ved Fitjavatnet, bl.a. fordi drikkevannet fra Fitjavatnet har installert fullrenseanlegg med kjemisk felling og UV-desinfeksjon.

På bakgrunn av overnevnte betraktninger og grunnlag, ser vi ikke grunn for å anta at kvaliteten på drikkevannet fra Fitjavatnet vil bli forringet, på grunn av en forurensning fra utbyggingen.

Med hensyn til rensing av tunnelvann, i fht. pH og nitrogenforbindelser kan vi utarbeide supplerende dokumentasjon om dimensjonering av siltbasseng, forventet oppholdstid, dokumentert renseeffekt og kapasitet ved styrtregn og intensiv tunneldrift, jf. også beskrivelsen av sliting/siltbasseng i vår opprinnelige søknad. Dersom Statsforvalteren finner det nødvendig, kan det stilles vilkår om grenseverdier og målefrekvens for suspendert stoff, turbiditet og pH, samt prøvetaking av ammonium og nitrat fra sprengningsarbeidet, med rapportering ved behov.

Med hensyn til akvatisk miljø og sidebekken ved inntakstunnelen, legger vi til grunn at alt utslipp blir renset før det når Aldalselva. Denne bekken er så liten at det er usannsynlig med stedegen fisk. På forespørsel kan vi supplere med dokumentasjonen og måleresultater knyttet til forekomster av forurensing og eventuelt fortynningskapasiteten eller filtreringen bekken gir ned mot samløpet med Aldalselva.

Håndtering av overvann fra deponiområdene, erosjonssikring og klimatilpasning vil bli innarbeidet i anleggsplanleggingen, sammen med rutiner for lagring av drivstoff og olje og beredskap ved akutte utslipp.

Byggherre kan gjennomføre et miljøoppfølgingsprogram med regelmessige målinger av turbiditet, suspendert stoff, pH og nitrogenforbindelser, overvåking av råvannskvalitet og rapportering til Statsforvalteren gjennom anleggsperioden.

Konklusjon
Vi oppfatter høringsuttalelsen fra Samnanger kommune som positiv til at det blir gitt utslippstillatelse. Vi overlater til Statsforvalter å fastsette vilkår i tillatelsen om dokumentasjon av kapasitet og renseeffekt for siltbasseng, med eventuell overvåking av turbiditet, suspendert stoff og pH, vurdering og oppfølging av nitrogenforbindelser fra sprengstoff, samt tiltak for å sikre drikkevannskilden Fitjavatnet. Vi har kontroll med avrenning fra deponi og masselager, inkludert beredskapsplan for olje- og dieselutslipp, samt et miljøoppfølgingsprogram. Om ønskelig kan vi også rapportere til Statsforvalteren gjennom anleggsperioden.
Vi ber om at vilkårene blir utformet i dialog med oss som tiltakshaver, slik at de er praktisk gjennomførbare og kan innarbeides i den løpende anleggsdriften.
Vi har lagt ved GBS sin HMS og kvalitetsplan samt brev som referert over."

Rettslig grunnlag for tillatelsen

Forurensningsloven

Etter forurensningsloven § 7 må ingen sette i verk noe som kan medføre forurensning uten at det er lovlig etter unntaksregelen i § 8, er regulert i en forskrift etter § 9, eller er tillatt etter vedtak i henhold til § 11. Vanlig forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet er i henhold til forurensningsloven § 8 første ledd punkt 3 tillatt uten behov for særskilt tillatelse etter forurensningsloven § 11, så lenge anleggsdriften er å anse som midlertidig og at forurensningen er å anse som vanlig.

Statsforvalteren vurderer at de omsøkte anleggsarbeidene vil medføre forurensning utover det som kan ansees som vanlig. Tiltaket krever dermed tillatelse etter forurensningslovens bestemmelser, jf. forurensningsloven §§ 11, jf. § 16.

Statsforvalteren har behandlet saken som rett forurensningsmyndighet for forurensning fra anleggsvirksomhet, jf. rundskriv[2] T-3/12.

Naturmangfoldloven

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Disse rettsprinsippene omfatter vurdering i forhold til kunnskapsgrunnlaget, «føre-var-prinsippet», samlet belastning, miljøforsvarlige teknikker og at kostnader bæres av tiltakshaver.

Vannforskriften

Søknader om tillatelser til tiltak i sjø og vassdrag skal også vurderes etter vannforskriften. Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i § 9 eller § 10.

[2] "Statsforvalterens myndighet etter forurensningsloven, oreigningslova og produktkontrolloven." Rundskriv T-3/12 sist endret 11. desember 2019.

Avgrensning mot annet lovverk
Anleggs- og deponiarealene ligger i et område avsatt til LNF-formål (landbruks-, natur- og friluftsområde) i kommuneplanens arealdel. Samnanger kommune har innvilget skriftlig dispensasjon fra arealplanen for utbyggingen av Aldalselva kraftverk med tilhørende anleggs- og deponiarealer. Konsesjonsgitte vannkraftanlegg er unntatt fra ordinær byggesaksbehandling etter byggesaksforskriften (SAK10) § 4-3 første ledd.

Deponiets fysiske plassering, utforming og fremtidige arrondering som landbruksareal er avklart og godkjent av NVE i medhold av energiloven gjennom godkjenningen av detaljplan for miljø og landskap (DML).

Vassdragskonsesjon ble gitt av NVE 2. mai 2016. Den 20. februar 2025 fattet NVE vedtak om planendring og forlenget byggefrist, og ny anleggskonsesjon ble gitt 31. mars 2025. Detaljplan for miljø og landskap (DML) ble godkjent av NVE 16. januar 2026.

Sammenheng mellom tillatelse til anleggsarbeid etter forurensningsloven og detaljplan for miljø og landskap
Anleggsarbeidene følges også opp av NVEs miljøtilsyn etter godkjent detaljplan for miljø og landskap. NVE har ansvaret for å kontrollere at konsesjonen og detaljplanen følges i anleggsfasen gjennom inspeksjon på anlegget eller dokumentkontroll. Byggherre, ved prosjektleder, er ansvarlig for gjennomføringen av prosjektets miljøoppfølgingsplan

Statsforvalteren vurderer at det i denne saken er praktisk at vår tillatelse omfatter vilkår for rensing og utslipp av tunnelvann, vilkår for deponering av overskuddsmasser massedeponiet på landbruksareal samt generelle vilkår for drift av riggområder. Resten av anleggsarbeidene på land håndteres etter det etablerte forvaltningssystemet for vannkraftanlegg, der miljøtilsynet i NVE følger opp anlegget med hensyn til nødvendige tiltak for å redusere risikoen for negative virkninger på miljøet.

Forholdet til drikkevannsforskriften og Mattilsynet
Fitjavatnet er råvannskilde for Tysse-Ådland vannverk (Samnanger kommune). NVE har i sitt konsesjonsvedtak stilt krav om at vannforsyningsinteressene ikke skal berøres negativt. Denne tillatelsen etter forurensningsloven stiller krav til sikring mot partikkelavrenning og akutt forurensning fra anleggsdriften. Tiltakshaver plikter å opprettholde tett dialog med kommunens VA-avdeling og varsle Mattilsynet og kommunen umiddelbart ved hendelser som kan påvirke råvannskilden.

Meldeplikt for mobilt knuseverk (forurensningsforskriften kap. 30)
Bruk av mobilt knuse- eller sikteverk i anleggsperioden (f.eks. til knusing av tunnelmasser fra inntakstunnelen til omfylling rundt rørgaten) utløser meldeplikt etter forurensningsforskriften kapittel 30. Skriftlig melding skal sendes Statsforvalteren senest fire uker før knuseverket tas i bruk.

Vår vurdering av søknaden
Statsforvalteren vurderer at søknaden med tilhørende dokumentasjon er i samsvar med forurensningsforskriften §36-2 sine krav til innhold i søknaden om tillatelse etter forurensningsloven.

Statsforvalteren skal varsles skriftlig senest to uker før anleggsarbeidet igangsettes. Etter at prosjektet er ferdigstilt, skal det innen tre måneder oversendes en sluttrapport. Rapporten skal

inneholde en sammenstilling av måledata fra overvåkingen, beskrivelse av gjennomførte miljøtiltak og en redegjørelse for eventuelle avvik fra tillatelsens vilkår.

Statsforvalteren vurderer at fare for forurensning og negativ påvirkning fra anleggsarbeidene blir redusert til et akseptabelt nivå med de avbøtende tiltak som er foreslått i søknad datert 5. august 2026 og fastsatt i våre vilkår. Nedenfor kommenteres utvalgte vilkår.

Viktige naturverdier
Det skal sprenges en horisontal inntakstunnel som vil gå fra inntaket (øvre del av anlegget) til Fitjavatnet (vannforekomst ID: 055-26646-L) som har god økologisk tilstand og ikke klassifisert kjemisk tilstand. Fitjavatnet har en liten bestand av ørret, som det går fram i NNI-rapport[3] (september 2011).

For den øvre inntakstunnelen ledes vannet til en liten sildrebekk som etter ca. 600 meter renner ut i Aldalselva. Aldalselva (vannforekomst ID: 055-166-R) har god økologisk tilstand og ikke klassifisert kjemisk tilstand. For de nedre tunnelene slippes vannet også ut i Aldalselva. Videre føres vannet til Samnangerfjordens indre (vannforekomst ID: 0260050801-C) med økologisk tilstand moderat, der det er stor naturlig vannutskiftning på grunn av elvevannføring, flo og fjære.

Ifølge NNI-rapport (september 2011) finnes det laks en kort anadrom strekning i Aldalselva på ca. 150 meter nederst mot sjøen. I fjorden er det registrert gytefelt for torsk. Figur 3 illustrerer gytefeltet i fjorden, samt lokasjonen til Fitjavatnet.

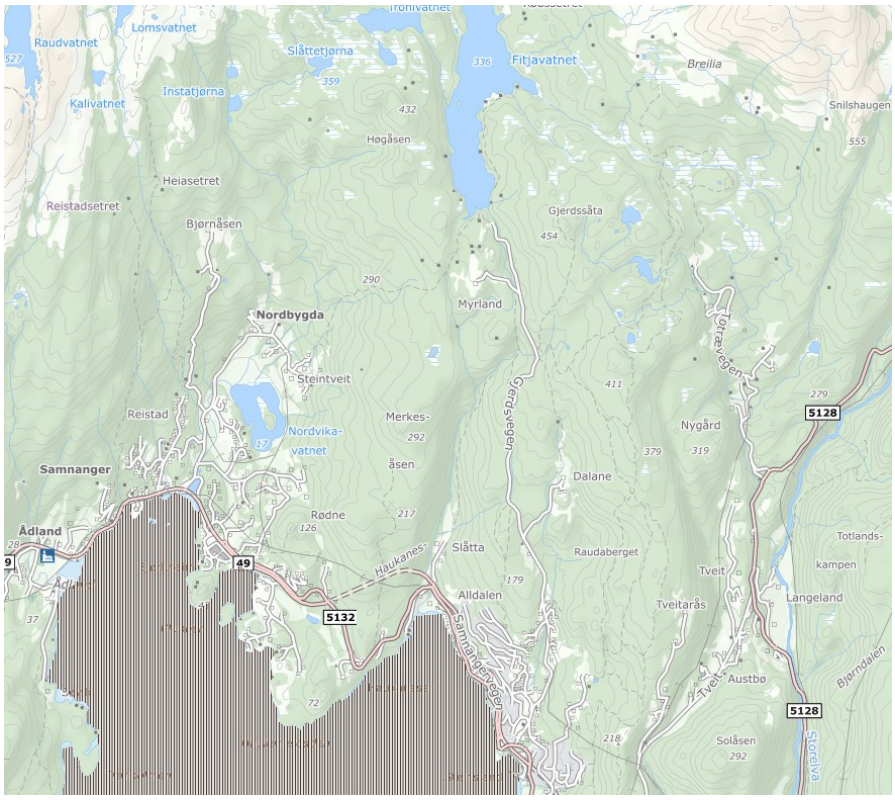

Figur 6: Sort linjer illustrerer gytefelt for torsk i Samnangerfjorden indre. Bilde hentet fra kystinfo.

[3] Småkraftverk i Aldalselva, Samnanger kommune. Utredning av temaene biologisk mangfold og vassdragets miljøtilstand. NNI-rapport 264. Bergen, september 2011.

Utslipp av tunnelvann i anleggsfasen

Finstoff/partikler

Størst fare for forurensning og negativ påvirkning på Fitjavatnet, Aldalselva og Samnangerfjorden er utslipp av finstoff/suspendert stoff i anleggsvannet. Det må unngås at anleggsvannet havner i resipienter i konsentrasjoner som er skadelig for laks, torsk og andre vannlevende organismer.

Forurensning i form av finstoff/partikler fra anleggsarbeidene i denne tillatelsen kommer fra renset tunnelvann. Aldal kraft har ikke søkt om en utslippsgrense. Samnanger kommune mener at det bør vurderes krav om regelmessig målinger av suspendert stoff og turbiditet, og Aldal kraft er positiv til at Statsforvalteren setter vilkår om dette i tillatelsen.

Vi setter vilkår om en grenseverdi på 100 mg/l for utslipp ved renseanlegget for nedre tunnel og kraftstasjon ettersom Aldalselva er lakseførende. Anadrome arter har et særskilt krav om beskyttelse mot forurensning som kan forringe deres levevilkår. For øvre inntakstunnel via renseanlegget ved tunnelpåhugget setter vi en grense på 200 mg/l siden vannet føres ca. 600 m videre i en liten sildrebekk før det deretter går til Aldalselva.

For de to renseanleggene for tunnelvann skal utslippene måles kontinuerlig for turbiditet. Dette er fordi analyser for suspendert stoff må baseres på prøver der en må vente lenge på analyseresultat. Alarmgrense skal etableres på bakgrunn av lineær sammenheng mellom prøveresultat for suspendert stoff og turbiditet.

Nitrogen og pH

Sprenging av tunnel vil føre til utslipp av uomsatte nitrogenforbindelser i anleggsvannet. Sprengstoff inneholder i hovedsak ammonium ($NH4^+$) og nitrat ($NO3^-$). Ammonium og ammoniakk (NH3) vil ved nøytral pH være i likevekt der mesteparten er ammonium. Det er en pH-avhengig likevekt mellom $NH4^+$ og NH3. Dersom pH er høy (>8,5) vil likevekten gå mot høyre, der vil si at mesteparten vil være NH3, som er akutt giftig for vannlevende organismer. Ved bruk av betong i tunnelene vil pH økes i anleggsvannet.

Samnanger kommune påpeker også i sin uttale at det bør stilles krav om prøvetaking og overvåking av pH. Statsforvalteren setter en grenseverdi for pH på 6-8,5 som vilkår i tillatelsen dersom sprøytebetong skal benyttes i tunnelene. Når renset tunnelvann med maks pH på 8,5 blandet i Aldalselva vil pH raskt synke til et nivå der ammoniakk ikke lenger utgjør et problem.

Det er i dag ingen etablert metoder for rensing av nitrogenforbindelser i tunneldrivevann. Overvåking og kontinuerlig kontroll av pH i vannet er viktig for å redusere risiko knyttet til utslipp av nitrogenforbindelser og omdanning av skadelig ammoniakk.

Olje

I anleggsperioden kan en få utslipp av olje og smørefett fra anleggsmaskiner pga. lekkasjer på drivstofftank og hydraulikksystem, søl i forbindelse med fylling av drivstoff og ved reparasjoner av anleggsmaskiner innenfor anleggsområdet. I tillatelsen setter Statsforvalteren vilkår for hvordan risiko for oljeforurensning skal forebygges og håndteres. Dette skal dokumenteres gjennom internkontroll (risikovurdering, avvikshåndtering, skriftlige rutiner for kritiske arbeidsprosesser m.m.), sikring av lagertanker for oljeprodukt, metoder for oppsamling av olje ved uhell (absorbenter m.m.) og til slutt gjennom krav for grenseverdi for olje ut fra renseanlegget.

Fisk og andre vannlevende organismer er sårbare for oljeforurensning. Det er ikke søkt om en utslippsgrense for olje, men Statsforvalteren setter dette likevel inn som vilkår for tillatelsen. Statsforvalteren fastsetter utslippsgrensen til <5 mg/l olje ut fra renseanleggene.

Utslipp av plast og avrenning fra verksteder/vaskeplasser

Plast

Plast fra sprengsteinmasser kan utgjøre et forurensningsproblem ved at det blir ført med anleggsvannet til resipient. Det kan være flere kilder til plastutslipp i forbindelse med anleggsarbeidet, en av disse er bruk av skyteledninger og foringsrør. Mengde plast er avhengig av type tennsystem. Statsforvalteren setter krav om oppsamling av eventuell plast og skytestrenger.

Vasking

Det skal ikke etableres verksteder eller vaske/spyleplasser med direkte avrenning til vassdrag eller terreng. En eventuell vaskeplass skal ha tett dekke og oljeutskiller, og tilfredsstille utslippskravene i vilkår 4.2. Det er ikke tillatt å vaske betongbiler uten rensing av vaskevannet. Vaskevann fra betongbiler eller betongrenner skal ikke gå til resipient uten pH-justering. Vaskevann fra betongbiler skal ledes til renseanlegg slik at utslippet tilfredsstiller kravene i vilkår 4.2.

Massedeponi

Ca. 12 000 m^3 sprengstein som ikke skal gjenbrukes i prosjektet skal deponeres som underlag på et jordet ved gnr./bnr. 23/1. Deponiet skal bli permanent arrondert og tilbakeført til fulldyrket mark. Sprengsteinmassene fra inntakstunnel som ikke blir brukt i prosjektet skal deponeres utenfor inntakshuset som ligger nedenfor Fitjavatnet.

I utslippssøknaden har Aldal Kraft AS ikke gjennomført noen risikovurdering av avrenning fra selve deponiområdene. Kommunen påpeker at det er behov for nærmere dokumentasjon og oppfølging for tunnelmasser som skal deponeres på landbruksareal, og etterlyser at utbygger gjør nærmere rede for avrenning fra deponi.

Statsforvalteren setter inn vilkår om at før anleggsarbeidet starter, skal utbygger utarbeide en risikovurdering for avrenning fra deponiområdene ved inntakshuset og ved gnr./bnr. 23/1. Denne skal sendes til Statsforvalteren med kommunen på kopi. Vi setter også inn vilkår om at området følges opp med visuell kontroll – særlig ved kraftig nedbør. Ved uønsket avrenning iverksettes tiltak for å beskytte nærliggende resipienter.

Drikkevann

Vi legger vekt på uttalen fra Samnanger kommune for bekymring for forurensning av drikkevannskilden Fitjavatnet. Aldal Kraft AS stiller seg positiv til merknadene og bekrefter at føre-var-prinsippet skal gjelde for vannet. De presiserer at tunnelen sprenges fra motsatt side slik at borevann, boreslam og sprengstoffrester fanges opp i tunnelen og ikke slippes ut i Fitjavatnet. Kommunens drikkevannsinntak ligger dessuten ca. 155 meter unna på 17 meters dyp, med strømningsretning vekk fra inntaket.

Før anleggsarbeid med gjennomslaget mot Fitjavatnet starter, skal tiltakshaver oppdatere miljørisikovurderingen spesifikt for drikkevannskilden og gjennomslagsfasen, samt etablere beredskapsplaner og varslingsrutiner overfor Samnanger kommune og Mattilsynet. Prøvetaking og overvåking av råvannet i Fitjavatnet gjennomføres dersom den oppdaterte risikovurderingen tilsier spesiell risiko, eller dersom det oppstår avvik eller uønskede hendelser under anleggsdriften.

Vurdering etter vannforskriften
For øvre inntakstunnel (ved Fitjavatnet, ca. 330 moh.) ledes vannet via siltbassenget ved tunnelpåhugget og videre inn i en liten sildrebekk, som etter ca. 600 meter renner ut i Aldalselva. Aldalselva (Vannforekomst ID: 055-166-R) har god økologisk tilstand og ikke klassifisert kjemisk tilstand.

For nedre tunnelen og kraftstasjon (ca. 25 moh) ledes vannet fra siltbassenget ved adkomsttunnelens påhugg ned skråningen direkte mot Aldalselva. Videre føres vannet videre til Samnangerfjordens indre (vannforekomst ID: 0260050801-C) med økologisk tilstand moderat og udefinert kjemisk tilstand.

Miljømålet til vannforekomstene er å oppnå god kjemisk tilstand og godt økologisk potensial innen 2027. Statsforvalteren mener at med de rensetiltakene og vilkårene som er satt i tillatelsen, så vil tiltaket ikke føre til at økologisk og kjemisk tilstand blir forverret. Med omfattende overvåking så kan anleggsarbeidenes utførelse endres dersom overvåkingen viser at dette bør gjøres. Kravene i vannforskriften er derfor ikke til hinder for å gi tillatelsen etter forurensningsloven.

Vurdering etter naturmangfoldloven
Utslipp fra renset tunnelvann kan ha negative konsekvenser for det ferskvannsbiologien i Fitjavatnet og Aldalselva og det marine liv i Samnangerfjordens indre. I tillegg kan det forekomme utslipp av olje, smørefett og drivstoff knyttet til uhell/lekkasjer på maskiner og utstyr under anleggsarbeidet. Utslippet vil ha mindre å si for dyr og planter på land.

Det er satt krav om at anleggsvannet skal renses og innhold av suspendert stoff skal være så lavt at ved fortynning i vann vil det ikke føre til negative konsekvenser for resipientene.

Vi vurderer at med de avgrensende utslippsmengdene vil anleggsvannet utgjøre lav og akseptabel risiko for negativ miljøpåvirkning på det marine liv i området.

Kravet i naturmangfoldloven er at saken i hovedsak skal være basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap. Statsforvalteren har vurdert saken etter § 8 til 12 i naturmangfoldloven. Relevante databaser er gjennomgått. Vi har ivaretatt føre-var-prinsippet ved å stille utslippskrav og redusert den eventuelle påvirkningen på biologisk mangfold så langt som råd.

Konklusjon
Statsforvalteren har behandlet søknaden, og vurdert de forurensningsmessige ulempene opp mot de samfunnsmessige fordelene. Under forutsetning om at de avbøtende tiltakene som er planlagt blir gjennomførte og at anlegget blir driftet i tråd med utslippstillatelsen, vurderer Statsforvalteren at miljøforholdene vil være tilfredsstillende. Statsforvalteren gir derfor tillatelse etter forurensningsloven § 11. Statsforvalteren tar likevel forbehold om at det kan bli krevd ytterligere tiltak dersom det skulle vise seg å være nødvendig. Statsforvalteren vil følge opp anlegget gjennom krav om rapportering av eventuelle avvik fra rensekrav og ved tilsyn.

Klagerett
Partene involvert i saken og andre med særlig interesser kan klage innen tre uker fra virksomheten har mottatt dette brevet, jf. Forvaltningsloven § 28. I en eventuell klage skal det gå klart fram hva klagen gjelder, og hvilke endringer en ønsker. Klagen bør være grunngitt og skal sendes til Statsforvalteren i Vestland.

Virksomheten kan og klage på vedtaket om gebyrsats til Miljødirektoratet innen tre uker etter at virksomheten har mottatt dette brevet, jf. Forurensningsforskriften § 41-5.

En klage fører ikke til at iverksettelsen av vedtaket blir utsatt. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan bestemme at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort, jf. forvaltningslovens § 42. Denne avgjørelsen kan ikke påklages.

En klage på vedtaket om gebyrsats fører ikke til at iverksettelsen av vedtaket blir utsatt. Det fastsatte gebyret må betales i samsvar med det som er vedtatt her. Dersom Miljødirektoratet imøtekommer klagen, vil det overskytende beløpet bli refundert.

Med helsing

Magne Nesse
senioringeniør

Hedda Vik Askeland
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg: Tillatelsens vilkår

Kopi til:
Samnanger kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Vestland fylkeskommune
Mattilsynet

Statsforvaltaren i Vestland

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av renset tunnelvann og avrenning fra massedeponi for bygging av ny kraftstasjon i Samnangerfjorden ved Aldalen

Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger som kom fram i søknad av 5. august 2026 og under saksbehandlingen. Tillatelsen gjelder fra dags dato og fram til anleggsarbeidet er avsluttet.

Dersom virksomheten ønsker endringer i driftsforhold som kan ha noe å si for forurensningen fra virksomheten og som ikke er i samsvar med det som blir lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må virksomheten i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Virksomheten bør først kontakte Statsforvalteren for å avklare behovet for slik endring.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er tredd i kraft, skal virksomheten sende en utgreiing om omfanget til virksomheten slik at Statsforvalteren kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Data om virksomheten

Virksomhet	Aldal Kraft AS
Postadresse	Haukanesvegen 125, 5652 Årland
Kommune og fylke	Samnanger, Vestland
Org. nummer	922 041 482

Statsforvalteren sine referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Saksnummer
2026.0835.T	4623.0023.01	2026/14152

Tillatelse gitt: 27. oktober 2026	
Magne Nesse senioringeniør	Hedda Vik Askeland rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt	Endringer

1 Tillatelsen omfatter

1.1 Omfang

Tiltaket består av å etablere den nye Aldalselva kraftstasjon. Tillatelsen omfatter forurensning fra anleggsarbeidet i forbindelse med tunneldriving for sprenging av nytt kraftverk. Dette gjelder utslipp av renset drensvann fra tunneldriving, avrenning fra massedeponi, avrenning fra eventuelle vaskeplasser og riggområde, generell forurensning fra anleggsarbeidet og håndtering av avfall. Tillatelsen fritar ikke virksomheten fra å hente inn tillatelse for de delene av tiltaket som ikke er regulert av forurensningsloven.

Tillatelsen for anleggsarbeidet er midlertidig og gjelder fra dags dato og fram til anleggsarbeidet er avsluttet. Anleggsarbeidet med boring og sprenging er planlagt å starte etter sommeren 2026 med en varighet på 9 måneder. Anlegget skal bygges i løpet av to år og stå ferdig i 2028.

Tillatelsen er basert på opplysning fra følgende dokument:

- Søknad om utslippstillatelsen for Aldalselva Kraftverk[1]
- Detaljplan for miljø og landskap for Aldalselva kraftverk[2]
- NNI-rapport nr. 264 – Utredning av biologisk mangfold og vassdragets miljøtilstand[3]

Statsforvalteren legger til grunn at tiltakene skal gjennomføres som nevnt i dokumentene i listen ovenfor med mindre annet er avtalt med Statsforvalteren. Statsforvalteren gir tillatelsen med forutsetning at de avbøtende tiltakene som er planlagt blir gjennomført og at anlegget blir driftet i tråd med utslippstillatelsen.

1.2 Varsel om oppstart

Statsforvalteren skal varsles om oppstart av anleggsarbeidet senest to uker før anleggsarbeidet starter. Det kan varsles med en e-post til sfvlpost@statsforvalteren.no.

2 Generelle vilkår

2.1 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra virksomheten, medregnet utslipp til luft og vann, støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippet blir holdt innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter virksomheten å redusere utslippene sine, medregnet støy, så langt det er mulig uten urimelige kostnader. Pliktene omfatter også utslipp av komponenter som det ikke er sett uttrykkelige grenser for gjennom vilkår i denne tillatelsen.

2.2 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslippene på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktet utslipp, skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha noe å si for utslippene. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumenterte.

[1] SØKNAD OM UTSLIPPSTILLATELSE FOR ALDALSELVA KRAFTVERK. 1. mars 2026.
[2] DETALJPLAN FOR MILJØ OG LANDSKAP. Aldalselva kraftverk i Samnanger kommune. Juli 2025. Sofienlund.
[3] Småkraftverk i Aldalselva, Samnanger kommune. Utredning av temaene biologisk mangfold og vassdragets miljøtilstand. September 2011.

2.3 Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det oppstår fare for økt forurensning skal virksomheten så langt det er mulig uten urimelige kostnader sette i verk tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren. Om nødvendig må virksomheten redusere eller innstille driften.

Tiltakshaver skal så snart som mulig informere Statsforvalteren om unormale forhold som har eller kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal i tillegg varsles i samsvar med punkt 3.3.

2.4 Miljørisikovurdering av anleggsarbeidet

Tillatelsens vilkår er basert på de miljørisikovurderingene som er utført i forbindelse med søknad om tillatelse etter forurensningsloven og de forslag til avbøtende tiltakene som er søkt om for å redusere fare for forurensning til et akseptabelt nivå.

Virksomheten plikter å ha oversikt over alle aktiviteter og forhold som kan føre til forurensning og kunne gjøre greie for risiko. Ved endret forhold skal miljørisikovurderingene oppdateres. Resultatene skal vurderes opp mot akseptabel miljørisiko.

Miljørisikovurderingen skal før oppstart oppdateres med en vurdering av fare for forurensning av drikkevannskilden Fitjavatnet. Oppdatert risikovurdering skal sendes Statsforvalteren før oppstart, med kopi til Samnanger kommune og Mattilsynet (som myndighet etter drikkevannsforskriften).

Med utgangspunkt i risikovurderingen skal virksomheten iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighet- og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Tiltakshaver skal ha en oppdatert plan over risikoreduserende tiltak, og sikre at tiltak herifra blir innarbeidet og gjennomført.

2.5 Ansvar

Tiltakshaver er ansvarlig for å sikre og dokumentere at vilkårene i dette tillatelsen blir stette. Tiltakshaver plikter å ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre forurensning og kunne gjøre greie for risikoforhold. Tiltakshaver plikter videre å orientere vedkommende som skal gjennomføre tiltakene om de vilkårene som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidet.

2.6 Erstatningsansvar

Selv om tillatelsen er gitt, plikter den som forårsaker forurensning eller annen type skade å svare for erstatning som måtte følge av alminnelige erstatningsregler.

2.7 Saksbehandling etter annen lovgivning

Denne tillatelsen fritar ikke for behandling eller at andre myndigheter kan stille krav med hjemmel i annen lovgivning, for eksempel plan- og bygningsloven og havne- og farvannsloven.

3 Internkontroll, beredskapsplan og akutt forurensning

3.1 Internkontroll

Tiltakshaver plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i medhold til internkontrollforskriften[4]. Internkontrollen skal blant anna sikre og dokumentere at tiltakshaver

[4] Systematisk helse -, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr 1127 (internkontrollforskriften).

stetter kravene i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrolloven og andre relevante forskrifter til disse lovene. Tiltakshaver plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Når en tiltakshaver som oppdragsgiver engasjerer oppdragstaker (entreprenør eller lignende) til å utføre oppgaver på tiltakshavers anlegg, skal oppdragsgiver sørge for at oppdragstaker er kjent med og har internkontrollsystem i tråd med tillatelsens vilkår.

Tiltakshaver plikter alltid å ha oversikt over alle aktiviteter og forhold som kan føre til forurensning og kunne gjøre greie for risiko. På basis av miljørisikoanalyse skal tiltakshaver sette i verk miljørisikoreduserende tiltak.

3.1.1 Avvikshåndtering

Avvik (brudd på forurensningsregelverket) skal avvikshåndteres i samsvar med bestemmelsene i internkontrollforskriften § 5 2. ledd punkt 7. Dette inkluderer årsakene til at avvikene har skjedd, vurderinger og iverksetting av strakstiltak for å rette avvikene, og vurderinger og iverksetting av avbøtende tiltak for å hindre at lignende avvik skal skje på nytt. Avvikshåndteringen skal dokumenteres skriftlig.

3.1.2 Krav til kompetanse

Tiltakshaver skal ha tilstrekkelig kunnskap om renseanlegg og tilhørende installasjoner for å overholde utslippskrav og slik at det ikke oppstår ulovlige utslipp eller at utslipp fører til skade på miljøet. Tiltakshaver skal ha tilstrekkelig kompetanse til å vurdere miljørisiko for sin virksomhet. Alle som håndterer farlig avfall i forbindelse med prosjektet, skal ha dokumentert opplæring i slik håndtering.

3.2 Beredskapsplan

Den ansvarlige skal sørge for å ha en nødvendig beredskap for å hindre, oppdage, stanse, fjerne og avgrense påvirkning av akutt forurensning for sin virksomhet, jf. forurensningsloven § 40. Beredskap skal stå i et rimelig forhold til sannsynlighet for akutt forurensning og omfanget av skadene og ulempene som kan inntreffe. Beredskapsplikten inkluderer også utstyr og kompetanse til å fjerne og avgrense påvirkning av forurensningen.

Tiltakshaver skal utarbeide beredskapsplan for tiltaket. Ved endret forhold skal beredskapsplanen oppdateres. Beredskapsplanen skal være tilgjengelig og kjent for de som utfører arbeid der akutte hendelser i flg. planen, kan oppstå.

3.3 Varsling om akutt forurensning

Ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning som følge av tiltaket, skal den ansvarlige straks varsle på telefon 110 i henhold til gjeldende forskrift[5]. Tiltakshaver skal også så snart som mulig underrette Statsforvalteren i slike tilfeller.

4 Utslipp til vann

4.1 Generelt

Anleggsvann er alt vann som er påvirket av anleggsaktiviteten, og omfatter tunneldrivevann og avrenning fra massedeponi/riggområde.

[5] Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269.

Tiltakshaver skal etablere renseløsninger basert på best tilgjengelig fagkunnskap og teknikk, og dimensjoneres slik at de kan ta hånd om vannmengdene som blir tilført med tilstrekkelig renseeffekt. Det skal etableres skriftlige driftsrutiner som gjelder for renseløsning for tunnelvann og andre renseløsninger.

Tiltakshaver skal minimere mengden utslippsvann ved å avskjære tilrenning av overvann og grunnvann til anleggsområder.

4.2 Renseanlegg for tunneldrivevann (grenseverdier og vilkår om prøvetaking)

Grenseverdiene gjelder for renset tunneldrivevann, og prøvene skal tas før utslipp til resipient.

Tabell 1. Grenseverdier ut fra renseanlegg for tunneldrivevann.

Parameter	Grense ut fra renseanlegg	Prøvetaking
Suspendert stoff	100 mg/l for renseanlegg ved nedre tunnel og kraftstasjon	Ukeblandprøve (og stikkprøve for etablering av korrelasjon turbiditet)
Suspendert stoff	200 mg/l for renseanlegg ved øvre inntakstunnel	Ukeblandprøve (og stikkprøve for etablering av korrelasjon turbiditet)
Olje	< 5 mg/l	Stikkprøve hver uke
pH	6-8,5	Kontinuerlige målinger dersom det benyttes betong i tunnelene
Turbiditet*		Kontinuerlige målinger
Vannmengde	Ingen grense, men krav om måling for å sikre tilstrekkelig oppholdstid og dimensjonering	

**Alarmgrense for turbiditet skal etableres på bakgrunn av korrelasjon mellom prøveresultat for suspendert stoff og målt turbiditet. Ved overskridelser av grenseverdier eller dersom turbiditeten overstiger akseptkriterium skal årsaksforholdene avklares og nødvendige avbøtende tiltak gjennomføres.*

Det tas en ukeblandprøve og en stikkprøve hver uke. Prøvene tas ved hjelp av et automatisk mengdeproporsjonalt prøvetakingssystem. Stikkprøven analyseres for olje og SS, og ukeblandprøven analyseres for SS. Stikkprøve for SS kan avsluttes når det er etablert korrelasjon mellom SS og turbiditet.

Akkreditert metode for suspendert stoff er basert på stikkprøver hovedsakelig fordi prøvene er innrettet mot analyse av organisk materiale (for eksempel avløp) der det vil skje bakteriell nedbryting ved ukeblandprøver. Det suspenderte stoffet i tunnelvannet er mineralsk finstoff, og dermed kan ukeblandprøver benyttes. Dersom prøveresultatene viser lave verdier over tid kan intervallet reduseres etter avtale med Statsforvalteren.

4.3 Dimensjonering og etablering av renseanlegg

Renseinnretningene skal være dimensjonert for maksimal reel vannmengde og tilstrekkelig oppholdstid, og de skal ha tilfredsstillende sikring mot akuttutslipp. Ekstreme værforhold må

være inkludert i risikovurderingen og beredskapsplanen, jf. vilkår 3.2 i denne tillatelsen.

Sedimentasjonsbassenget i renseanleggene må være tilstrekkelig stort til å gi lang nok oppholdstid slik at partiklene rekker å sedimentere og synke til bunnen. Dimensjonering av renseanlegget med hensyn til nødvendig oppholdstid må kontrolleres og eventuelt korrigeres. Dokumentasjon om dimensjonering av renseanlegget skal være tilgjengelig ved kontroll eller forespørsel fra forurensningsmyndigheten.

Renseanleggene for tunnelvann skal etableres før utslipp til resipientene, og innrettes slik at utslippsgrensene i tabell 1 (vilkår 4.2) overholdes.

4.4 Øvrige utslippsreduserende tiltak

Riggområdet skal etableres slik at eventuell forurensning fra det kan kontrolleres.
Det skal ikke etableres verksteder eller vaske-/spyleplasser med direkte avrenning til vassdrag eller terreng. En eventuell vaskeplass skal ha tett dekke og oljeutskiller, og tilfredsstille utslippskravene i tabell 1, vilkår 4.2.

Det er ikke tillatt å vaske betongbiler uten rensing og med utslipp direkte til vassdrag, da dette kan medføre høye pH-verdier. Vaskevann fra eventuelle betongbiler skal ledes til renseanlegg og pH-justeres, jf. tabell 1.

Innhold av plast i sprengsteinmassene skal reduseres mest mulig og ikke være skjemmende for omgivelsene. Det skal iverksettes effektive tiltak for oppsamling av eventuelle plastrester, skyteledninger, sprengtråd og lignende før utslipp. Dersom plastrester som kan ha forurensende eller forsøplende virkning likevel når bekkene eller fjorden, må det iverksettes avbøtende tiltak.

Utslipp av olje, smørefett og drivstoff i større omfang vil være knyttet til uhell, lekkasjer på maskiner og utstyr under anleggsarbeidet. Det skal etableres rutiner for påfylling av drivstoff, vedlikehold av maskinpark m.m. med formål for å redusere forurensning til grunn og resipienter.

Ved eventuelle punktutslipp av olje, drivstoff, smørefett eller annet skal mest mulig samles opp. Absorbenter skal være tilgjengelig på steder der slik forurensning kan oppstå.

4.5 Drift og vedlikehold av renseanleggene

Det må føres jevnlig kontroll med renseanleggene og eventuelle infiltrasjonsgrøfter. Disse må tømmes og rengjøres ved behov. Det skal utarbeides og settes i verk et kontrollprogram med tilhørende skriftlige internkontrollrutiner og driftsinstrukser m.m. for å følge opp drift av renseanlegg i anleggsperioden. Rutinene må som et minimum beskrive:

- Drifts- og tømmerutiner for renseanlegg. Basseng skal rutinemessig tømmes for sand, olje og slam slik at nødvendig oppholdstid til en hver tid blir holdt.
- Visuell inspeksjon av renseanlegg og visuell kontroll av resipient.
- Avvikshandtering av forhold som gjelder uønsket ytre miljøhendelser som har betydning for drift av renseanlegg, sedimenteringsbasseng m.m.
- Prøvetaking slik at kravene til utslipp fra renseanlegg blir holdt.

5 Særskilte vilkår for etablering av massedeponi

5.1 Generelt

Det skal utarbeides en risikovurdering for avrenning fra deponiområdene som skal sendes til Statsforvalteren med kommunen på kopi, før anleggsarbeidet starter.

Avrenning frå massedeponiet følges opp med visuell kontroll – særlig ved kraftig nedbør. Ved uønsket avrenning iverksettes tiltak for å beskytte nærliggende resipienter.

Dersom visuell kontroll eller målinger viser at avrenningen fra massedeponiet medfører økt slam/finstoff i nærliggende bekk eller Aldalselva, plikter tiltakshaver umiddelbart å etablere rensetiltak (f.eks. sedimenteringsbasseng eller infiltrasjonsgrøft nedstrøms deponiet) slik at partikkelavrenningen stanses.

5.2 Masser som kan plasseres i deponi

Det er kun tillatt å benytte sprengstein som tas ut i forbindelse med etablering av ny kraftstasjon i Samnangerfjorden ved Aldalen.

Masser skal ikke inneholde forurensningsstoffer som overstiger normverdier for forurenset grunn i vedlegg 1 til forurensningsforskriften kapittel 2. Dersom massene har naturlige forhøyede bakgrunnsverdier av normverdier for forurenset grunn, skal det risikovurderes og dokumenteres at massenes utlekkingspotensial ikke er til skade eller ulempe for miljøet. Det tillates heller ikke bruk av steinmasser som danner syre eller andre stoffer som kan medføre forurensning i kontakt med vann og/eller luft.

Det er ikke tillatt å legge avfall som for eksempel betong, betongslam og asfalt.

6 Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier. Slike kjemikalier kan for eksempel være, hydraulikkvæsker og middel brukt for å hindre brann.

For kjemikalier som blir brukt på en slik måte at det kan føre til fare for forurensning, skal virksomheten dokumentere at den har gjort en vurdering av helse- og miljøegenskaper til kjemikaliene på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jf. også punkt 3.1 om internkontroll.

Virksomheten plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Virksomheten skal gjøre en kontinuerlig vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø valgt av de kjemikaliene som blir brukt, og av om det finnes alternativ. Skadelige effekter knytte til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativ finnes, plikter virksomheten å bruke disse så langt dette kan gjøres uten urimelig kostnader eller ulemper[6].

[6] Jf. lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollova) av 11.06.1979, nr. 79, om substitusjonsplikt § 3a.

Stoff alene, i stoffblandinger og/eller i produkt, skal ikke framstilles og selges, eller bli brukt uten at de oppfyller kravene i REACH-regelverket[7] og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

7 Kontroll og overvåkingsplan, og måleprogram for renseanlegg

Miljørisikoanalysen og tillatelsens vilkår skal ligge til grunn for en kontroll- og overvåkningsplan for tiltaket.

Under hele tiltaksgjennomføringen skal det utføres kontroll og overvåkning etter en slik plan. Planen må være av tilstrekkelig omfang til å avdekke spredning av forurensning fra tiltaket.

Det skal også lages et måleprogram for kontroll av utslipp fra renseanleggene. Måleprogrammet skal beskrive prøvetakingspunkter, analyseparametere, prøvetakingsfrekvens og varslingsrutiner ved avvik.

Overvåkingen skal omfatte parametere som er relevante for anleggsdriften, jf. vilkår 4.2.

Resultatene fra måleprogrammet skal gjennomgås fortløpende av ansvarlig personell for å sikre at fastsatte utslippsgrenser overholdes. Ved overskridelser eller driftsavvik skal utslippet stanses umiddelbart, og korrigerende tiltak iverksettes i tråd med programmets varslingsrutiner.

Dersom oppdatert risikovurdering viser fare for forurensning av drikkevannskilden Fitjavatnet, jf. vilkår 2.4, skal det gjennomføres et prøvetakingsprogram for å prøveta vannet før, under og etter anleggsarbeidene for å dokumentere evt. forurensning av drikkevannet og dermed tiltak for å etablere trygt drikkevann.

8 Grunnforurensning

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke skjer utslipp til grunnen som kan føre til nevneverdige skader eller ulemper for miljøet. Virksomheten plikter å gjennomføre forebyggende tiltak som skal hindre utslipp til grunn og grunnvann. Virksomheten plikter videre å gjennomføre tiltak som er egnet for å avgrense påvirkningen på miljøet av et eventuelt utslipp.

Utstyr og tiltak som skal hindre utslipp til grunn og grunnvann, eller hindre at eventuelle utslipp fører til skade eller ulempe for miljøet, skal overvåkes og holdes ved like regelmessig. Denne plikten gjelder tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal hindres.

Virksomheten plikter å ha kontinuerlig oversikt over eventuell forurenset grunn innenfor virksomhetens område. Dette inkluderer også vurdering av spredningsfare og behovet for undersøkelser og tiltak. Dersom det er behov for å iverksette slike tiltak eller gjennomføre undersøkelser, skal forurensningsmyndighetene varsles.

[7] Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensing av kjemikalier (REACH-forskrifta) av 30. mai 2008, nr. 516.

9 Avfall

9.1 Generelle krav

Virksomheten plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet begrenset mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i samsvar med forurensningsloven, herunder avfallsforskriften[8].

9.2 Håndtering av farlig avfall

Virksomheten skal håndtere farlig avfall i tråd med avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall. Farlig avfall som blir lagret i påvente av levering/henting skal lagres på en slik måte at det ikke fører til avrenning til grunn, overflatevann eller avløpsnett.

Lagret farlig avfall skal være merket og skal ikke blandes sammen med annet avfall. Lagring skal foregå i tett container eller under tak på fast dekke. Lageret skal være sikret mot uvedkommende.

Farlig avfall skal leveres videre til godkjent mottak eller behandlingsanlegg minst en gang per år. Farlig avfall skal deklareres på www.avfallsdeklarering.no

9.3 Massehåndtering generelt og håndtering av slam fra renseanlegg

9.3.1 Generelt

Jord- og steinmasser som ikke er forurenset[9] og som ikke utnyttes innenfor prosjektet er næringsavfall og skal leveres til gjenvinning eller til lovlig avfallsanlegg.

Tiltakshaver skal dokumentere disponering av masser fra prosjektet. Det skal oppgis masser som er kjørt ut av tiltaksområdet for gjenvinning eller til godkjent avfallsmottak. Type masser, leveringssted og mengde skal angis. Både disponering av rene masser og forurensede masser skal dokumenteres.

Tiltakshaver skal gjennomføre nødvendige tiltak for å hindre spredning og etablering av uønskede fremmede arter[10].

9.3.2 Håndtering av bunnrensk fra tunnel og slam fra renseanlegg

Eventuell bunnrensk fra tunnel, slam fra renseanlegget og grøfter i tunnelen blir regnet som næringsavfall, og skal håndteres i tråd med forurensningsloven § 32. Det skal tas prøver av slammet. Dersom analyser viser at konsentrasjon av helse- og/eller miljøfarlige stoffer ligger under normverdiene gitt i forurensningsforskriften kapittel 2, vedlegg 1, så kan massene disponeres i tråd med Miljødirektoratets veileder M-1243[11]. Dersom konsentrasjonen er over normverdiene, skal

[8] Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) av 01.06.2004, nr. 930.
[9] Ikke-forurensede masser vil si masser som ikke overstiger normverdi gitt i vedlegg I til forurensningsforskriften kapittel 2. Dette følger av definisjonen i forurensningsforskriften § 2-3 bokstav a.
[10] f. Fremmedartslisa 2023 og forskrift om fremmede arter.
[11] Mellomlagring og sluttdisponering av jord- og steinmasser som ikke er forurenset. M-1243 utgitt 2018.

massene leveres til lovlig avfallsanlegg.

9.4 Sprengstoff, sprengtråder og armering

Tiltakshaver skal til enhver tid benytte mest mulig miljøvennlige metode for sprengning for å redusere forurensning av plast og nitrogenforbindelser som følge av sprengningen. Hvis annet alternativ enn plast blir tilgjengelig skal dette vurderes.

Det er ikke tillatt med utslipp til vann som inneholder plastarmering fra betong. Det skal ikke benyttes plastfiber i sprøytebetong.

10 Rapportering til Statsforvalteren

10.1 Rapportering før anleggsstart

- Risikovurdering for avrenning fra deponiområdene, vilkår 5.1
- Oppdatert miljørisikovurdering for drikkevannskilden (Fitjavatnet), vilkår 2.4
- Kontroll- og overvåkingsplan (Måleprogram), vilkår 7

10.2 Sluttrapport

Virksomheten skal sende rapport til Statsforvalteren innen tre måneder etter at anleggsarbeidet er sluttført. Rapporten skal inneholde følgende:

- Omtale av utført arbeid.
- Sammenstilling av måledata fra overvåkingen.
- Samlet omtale og dokumentasjon på effekt og avbøtende tiltak som er gjennomført for å hindre forurensning.
- Samlet utgreiing om eventuelle vilkår i tillatelsen som ikke er oppfylt, inkludert grunngivelse for avvik.

11 Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter for forurensningsstyresmaktene eller andre som har styresmakt, fører tilsyn med anlegget til enhver tid.